

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi

Valtakunnalliset LUONNONTUOTEPÄIVÄT, 5-6.10.2011 Rovaniemi
Eija Vuorela, hankevastaava Lapin 4H-piiri

PAIKKATIEDON MAHDOLLISUUDET LUONNONTUOTEALALLA

Luonnonvarojen talteenoton yksi vaikeimpia haasteita on niiden paikantaminen taloudellisesti kannattavalla tavalla. Iso ja meillä kaikilla tiedossa oleva haaste on polttonesteiden hinnannousu, tämä on nostanut alkutuotannon kustannuksia huomattavasti.

Marjastajalle alueiden paikantaminen on helpompaa koska kyse on perinteisestä keruumuodosta. Alueet ovat tiedossa kokemukseräisesti, jolloin ns. turhia ajokilometrejä ei tule niin paljoa. Kasvien kerääjät ovat haasteellisemmän tilanteen edessä koska luonnonkasvien laajamittainen hyödyntäminen ja keruu on vielä varsin uutta toimintaa. Kerääjille ei ole vielä muodostunut ns. omia paikkoja jonne suunnata.

Tästä lähtötilanteesta Lapin 4H-piiri, Kierroksia Verkostoon -hanke 2005-2006 lähti selvittämään asiaa. Kasvien potentiaalisten kasvupaikkojen etsiminen paikkatietoja apuna käyttäen oli idea jota lähdettiin Mti Mari Niskan toimesta viemään eteenpäin. Mustikanverso oli kasvi jolla lähdettiin liikkeelle, myöhemmin mukaan tuli myös kataja. Yhteistyökumppaniksi saimme Metsähallituksen, jolloin heidän SutiGis järjestelmään tallennettu kuviotieto saatiin mallin kehityksen käyttöön. Tässä työrypeamassa hahmoteltiin alustavasti mustikan potentiaalisten keruualueiden kriteereitä. Tehtiin ensimmäiset kartat ja kerääjät testasivat niitä käytännössä.

Kävi ilmi että lisäpanostus menetelmän kehittämiseksi oli tarpeen. Rovaniemen ammattikorkeakoulun metsätalousinsinööriopiskelija otti haasteen vastaan (Paikkatiedon käyttö mustikan kasvupaikkojen etsinnässä sekä paikkatietopankin toimintamalli, Jari Lehtosaari 2007). Jari lähti kehittämään asiaa KATE -hankkeen puitteissa (Ramk, Lapin 4H-piiri). Tavoitteena on selvittää luotettavat hakukriteerit mustikanverson keruualueiden löytämiseksi. Selvityksessä kävi ilmi että parhaat mustikanverson keruukohteet sijaitsivat vanhoilla tuoreenkankaan kuusikoilla joilla on korkea pohjapinta-ala. Valittuina etsintäkriteereinä olivat kehitysluokka 3 tai 4, kasvupaikkatyyppinä tuorekangas, pääpuulajina kuusi, sekapuuna vain vähän mäntyä. Tältä pohjalta laadittiin kartat jotka olivat kentällä koekäytössä vuosin 2006-2007.

Katajanverson esiintymisalueiden paikantamiseen paneutui Aki Huttu omassa (RAMK) opinnäytetyössään (Katajan esiintymistä kuvaava malli ja sen soveltaminen katajan esiintymisalueiden kartoittamiseen Itä- ja Länsi-Lapin alueella, 2007). Työ tehtiin METLA:n METTE -hankkeen sisällä. Työssä oli tavoitteena kehittää katajan esiintymisalueiden kartoitusmenetelmä. Aineistona käytettiin METLA:n VMI9 aineistoa ja GTK maaperätietoa. Työssä luotiin katajan esiintymistä kuvaava logistinen regressiomalli, jota voidaan soveltaa paikkatietojärjestelmissä katajan esiintymisalueiden kartoittamiseen Lapin läänissä. Mallin avulla voidaan selvittää, millaisilla kasvupaikoilla katajaa yleensä esiintyy ja määritellä hakukriteerit, joilla voidaan tehdä esimerkiksi Metsähallituksen SutiGis- paikkatietoaineistoon tietokantahakuja todennäköisimmistä katajan esiintymisalueista. Karttoja testattiin kentällä.

Selvityksiä tehtiin osin yhtäaikaaisesti ja toisistaan tietoisina. Teemat myös yhdistettiin kartalla koeluotoisesti. Yhteistyö Metsähallituksen kanssa sujui mainiosti. Karttojen kaupallistaminen ei ole vielä toteutunut. Syitä on varmaan useita, yhtenä voi mainita sen että näille kartoille ei ole ollut riittävän isoa kysyntää.

Muita paikkatietoa hyödyntäviä toimintamuotoja ovat mm. luomukeruuotteiden talteenotto. Vuodesta 2000 alkaen luomukeruualueet on esitetty kartoilla joiden aineisto on kerätty MML:n tilaraja-aineistosta ja eri metsänomistaja organisaatioilta saadusta tiedosta. Järjestelmän kehittämiseksi on tarvetta ja tavoitteena voisi olla siirtyminen sähköiseen luomukarttapaikkaan. Kehitykselle on haasteita, esim. miten saada tietoa siirrettyä eri järjestelmien välillä, mahdollisuus selata karttoja eri laitteilla jne.

Tämän päivän kuluttajaa kiinnostaa yhä enemmän tieto ruuan alkuperästä. Luomuraaka-aineen mukana tämä tieto kulkee jo nyt mutta onko tätä hyödynnetty vielä riittävästi esim. markkinoinnissa. Teknologiakehitys on harpannut ison askeleen v. 2000-2011 välillä joten nyt on aika päivittää myös luomukeruu toiminta tähän päivään.